የሰ/መ/ቁ 117608

መስከረም 23 ቀን 2009 ዓ/ም

ዳኞች፡- ዓሊ መሀመድ

ተኽሊት ይመስል

ቀነዓ ቂጣታ

ሡናይት አድነው

ጳውሎስ ኦርሺሶ

አመልካች፡- የኢትዮጵያ መድን ድርጅት ነገረ ፈጅ ጁሲያክን ቀረቡ

ተጠሪ ፡- የኖሌ ካባ ወረዳ ጤና ጥበቃ ጽ/ቤት ተወካይ ተስፋዬ ተሾመ ቀረቡ

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል፡፡

ፍ ር ድ

ጉዳዩ የመድን ዋስትና ክፍያ የሚመለከት ክርክር ሲሆን የተጀመረው በኦሮሚያ ክልል የምዕራብ ወለጋ ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት የአሁኑ አመልካች በመዝገብ ቁጥር 29030 በአሁኑ ተጠሪ ላይ ባቀረበው ክስ መነሻነት ነው፡፡ የክሱ ይዘትም አመልካች ንብረትነቱ የተጠሪ ለሆነው ሰሌዳ ቁጥር 4-02912 ኦሮ በውል ቁጥር 5041112020046113 ተጠሪ ባቀረበው ጥያቄ የኢንሹራንስ ዋስትና የብር 38,431.80 መስጠቱን የመድን ዋስትናውም በንግድ ህጉ መሠረት ተሟልቶ ተፈርሞ ከየካቲት 9 ቀን 2005 ዓ.ም እስከ የካቲት የ9 ቀን 2006 ዓ/ም ድረስ የሚቆይ የአንድ ዓመት ዋስትና ተጠሪ የገዛ ቢሆንም የሚፈለግበትን ክፍያ እንዲከፍል ሲጠየቅ ፈቃደኛ ባለመሆኑ አመልካች ክስ ለማቅረብ እንደተገደደ በመግለጽ የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በሰ/መ/ቁ 24704 ከዚህ ጉዳይ ጋር ተመሳሰይነት ባለው ጉዳይ አስገዳጅ ውሳኔ የሰጠ በመሆኑ ተጠሪ የሚፈለግበትን ክፍያ እንዲፈጽም እንዲወሰን ዳኝነት መጠየቁን የሚያሳይ ነው፡፡

ተጠሪ በበኩሉ በሰጠው መልስ የመድን ዋሰትና ከአመልካች ጋር የገባ መሆኑን ሳይክድ ንብረትነቱ የኦሮሚያ ክልላዊ መንግስት የሆነ መኪና በኦሮሚያ ኢንሹራንስ ኩባንያ ስር ውሉ እንዲገባ ከኦሮሚያ ምክር ቤት በቀን 29/11/2005 ዓ/ም በተፃፈ ደብዳቤ ውሳኔ ስለተላለፈ ውሉን

ሊቀጥልበት አይገባም፣ ተጠሪም አያስገድድም። በዚህ ውል ግዴታም የተፈፀመልኝ ነገር የለም በማለት ክሱ ውድቅ እንዲሆንለት ተከራክሯል።

የስር ፍርድ ቤትም የግራ ቀኙን ክርክር ከመረመረ በኋላ የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት በሰ/መ/ቁ. 24704 የሰጠው አስገዳጅ ውሳኔ ከተያዘው ጉዳይ ተመሳሳይነት እንደሌለው፣ በንግድ ሕግ አንቀጽ 664 መሠረት ክፍያ ለኢንሹራንስ ከተከፈለ በኃላ ቀጥሎ ቢሆንም ኖሮ ውል ተቀባይ ጉዳት በንብረቱ ላይ የሚደርስ ከሆነ ውሉ እንደ አዲስ መቀጠል እንዳለበት የውሉን ቀጣይነት ለማረጋገጥ እንጂ አመልካች በፈለገበት ጊዜ ከሶ ክፍያ ማስፈጸም ወይም ውል እንዲያቋርጥ ገደብ የሌለው መብት ለማጎናፀፍ አይደለም። አመልካች በዚህ ውል የሚኖሩት መብቶች ካሉ ክፍያ ፈፀሞ አንድ ወር ካለፈ ውሉ እንደተቋጠ ስለሚቆጠር የሚመጣው ኃላፊነት ለመውሰድ አይገደድም። በዚህ ክርክር ውስጥ ደግሞ ተጠሪም ክፍያ ያቋረጠው ከዓመት በላይ ከመሆኑም በላይ የመድን ውል ጊዜ ገደቡም በቀን 09/06/2006 ዓ/ም የተጠናቀቀ ስለሆነ ተጠሪ የመድን ዋስትና ውል ገንዘብ እንዲከፍል የሚገደድበት ሁኔታ ስለሌለ የቀረበውን ክስ በፍ/ብ/ስ/ስ/ህ/ቁ. 33/2/ መሠረት ውድቅ በማድረግ ተጠሪ በነፃ እንዲሰናበት ወስኗል።

አመልካች በስር ከፍተኛ ፍርድ ቤት ውሳኔ ቅር በመሰኘት ለኦሮሚያ ክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት የይግባኝ አቤቱታ ያቀረበ ቢሆንም ፍርድ ቤቱ በፍ/ብ/ስ/ስ/ሕ/ቁ. 337 መሠረት ሰርዞታል የአሁኑ የሰበር አቤቱታ የቀረበውም የስር ፍርድ ቤቶችን ውሳኔና ትዕዛዝ በመቃወም ለማሳረም ነው። የአመልካች የሰበር አቤቱታ ሠረታዊ ይዘትም የተጠሪ ንብረት የሆነውን የሰሌዳ ቁጥር 4-02912 ኦሮ አምቡላንስ ተሽከርካሪ ለአንድ ዓመት የሚቆይ በዱቤ ማስታወሻ የመድን ሽፋን የሰጠ ስለመሆኑ የአርቦን ክፍያ ጊዜው በስምምነት ያልተገለጸ ስለሆነ መድን ሰጪ መብቱን ያለ ምንም ቅደመ ሁኔታ በ2 ዓመት ውስጥ ከሶ መጠየቅ እንደሚችል የውል ግዴታውም ተጠሪ ሽፋን ለተሰጠበት ጊዜ የ11 ወር ከ11 ቀን አርበን ተሰልቶ ሊከፈል እንደሚገባ የሚያስገደድ ስለመሆኑ በመግለጽ የስር ፍርድ ቤቶች ውሳኔና ትዕዛዝ ተሽሮ ተጠሪ የመድን ሽፋኑ ለተገለገለበት ጊዜያት አርበን ተሰልቶ እንዲከፈለው እንዲወሰን የሚጠይቅ ነው። አቤቱታው ተመርምሮ በዚህ ችሎት እንዲታይ የተደረገ ሲሆን ግራ ቀኙ የጽሑፍ ክርክር ተለዋውጠዋል።

ይህ ችሎትም መዝገቡን ከመረመረ በኋላ ግራ ቀኙን ሐምሌ 27/2008 ዓ/ም በቃል ከማነጋገሩ በተጨማሪ በተጠሪ ተፃፉ የተባሉትን የኢንሹራንስ ውል ማቋረጫ ደብዳቤዎች ወደ አመልካች መቼ ገቢ እንደተደረጉ ለመለየት ደብዳቤዎቹን በማስቀረብ ተመልክቷል።

ከስር የጉዳዩ አመጣጥ አጠር አጠር ባለ መልኩ ከላይ የተገለጸው ሲሆን ይህ ችሎትም የግራ ቀኙን ክርክር ለሰበር አቤቱታ መነሻ የሆነውን ውሳኔ አግባብነት ከላቸው ድንጋጌዎች ጋር

በማገናዘብ መርምሮታል፡፡ እንደመረመረውም የዚህ ችሎት ምላሽ የሚያሻው ዓብይ ነጥብ የስር ፍርድ ቤቶች ተጠሪ ለአመልካች የመድን ውሉ ሽፋን ለመክፈል አይገደድም በማለት የሰጡት ውሳኔ በሕጉ አግባብነት ወይስ አይደለም? የሚል ሆኖ አገኝቶታል፡፡

ከስር የክርክሩ ሂደት መገንዘብ የተቻለው አመልካች እና ተጠሪ ለአንድ ዓመት ጸንቶ የሚቆይ የመድን ዋስትና ውል ስምምነት ያደረጉ ስለመሆናቸው ያከራከራ ጉዳይ አይደለም፡፡ የአሁኑ ተጠሪ የመድን ዋስትና ከአመልካች ጋር መግባቱን ላይክድ በኦሮሚያ ብሄራዊ ክልላዊ መንግስት ውሳኔ መሠረት በክልሉ ያሉ የመንግስት መኪናዎች ከኦሮሚያ ኢንሹራንስ ኩባንያ ጋር ውል እንዲገቡ በመወሰኑ ከአመልካች ጋር የነበረውን ግንኙነት ማቋረጡን በስር ፍርድ ቤትና በዚህ ሰበር ሰሚ ችሎት ካቀረበው ክርክር ተረድተናል፡፡ አመልካች በበኩሉ የስር ከፍተኛ ፍርድ ቤት የንግድ ህግ ቁጥር 666 የተረጎመበት አግባብ ተገቢ አለመሆኑን፤ የኢንሹራንስ ውል ማቋረጫ ደብዳቤ ሁለት ጊዜ ቢፅፉም በአንድ ቀን ጥር 22/2006 ዓ/ም የደረሰው ስለመሆኑ፤ የአርቦን ክፍያውም በዱቤ ማስታወሻ የተሰጠ እንጂ ከመጀመሪያውኑ የመክፈያ ቀን ያልተቆረጠለት ስለመሆኑ በመግለጽ የስር ፍርድ ቤቶች ድምዳሜ ተገቢነት እንደሌለው መከራከሩን ተገንዝበናል፡፡

የስር ፍርድ ቤት አመልካች የአርቦን ክፍያው በአንድ ወር ጊዜ ባለመጠየቁ ውሉ እንደተቋረጠ ስለሚቆጠር ክፍያውን መጠየቅም ሆነ ጉዳት ከደረሰም ኀላፊነት ለመውሰድ አይገደድም ከሚል ድምዳሜ ላይ መደረሱን የውሳኔ ግልባጭ ያመለክታል፡፡ አመልካች እና ተጠሪ አደረጉት የተባለው የመድን ውል ቆይታው አንድ ዓመት እንደነበር አላከራከረም ተጠሪ አመልካች በአንድ ወር ጊዜ ውስጥ የአርቦን ክፍያውን መጠየቅ ነበረበት የሚል ክርክር ያቀረበ ቢሆንም የግራቀኙ ስምምነት ክፍያው በአንድ ወር ካልተጠየቀ ቀሪ እንደሚሆን ስለመስማማታቸው በህግ የተደገፈ ክርክር አላቀረበም፡፡ በሌላ በኩል አመልካች ከተጠሪ ጋር ያደረገው የመድን ውል ስምምነት በዱቤ ማስታወሻ የተሰጠ ስለመሆኑ ካቀረበው ክርክር ተመልክተናል፡፡ ተጠሪ በግራ ቀኙ የነበረው የመድን ውል ስምምነት በዱቤ ላይ የተመሰረተ አለመሆኑን በመካድ ያቀረበው ህጋዊ ክርክር የለም፡፡ የግራ ቀኙ ግንኙነት በብድር /ዱቤ/ ላይ የተመሰረተ ከሆነ ደግሞ የስር ከፍተኛ ፍርድ ቤት ጉዳዩን የታወቀ ጊዜ የተቆረጠለት የአርቦን ክፍያ እንደሆነ በመውሰድ የንግድ ህግ ቁጥር 666 (4) መሰረት በማድረግ ከአንድ ወር በኃላ ክፍያ መጠየቅ እንደማይቻል ደምድሞ የአመልካችን ክስ ውድቅ ማድረጉ በሕጉ አግባብ ሆኖ አላገኘነውም፡፡

የአሁኑ ተጠሪ በስር ፍርድ ቤት ያቀረበው ሌላ የክርክር ነጥብ እና በሥር የኦሮሚያ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት ተቀባይነት ያገኘው ውል የተቋረጠበት ጊዜ የተመለከተ ነው፡፡ የአሁኑ ተጠሪ የክልሉ መንግስት በሰጠው ውሳኔ መሠረት የክልሉ መኪናዎች ከክልሉ እንሹራንስ ኩባንያ ጋር የመድን ውል እንዲገቡ ያዘዘ በመሆኑ የውል ማቋረጫ ደብዳቤ በቀን 12/11/2005

እና በ20/05/2006 ዓ/ም ለአመልካች ጽፈናል የሚል ነው። አመልካች በበኩሉ ከተጠሪ የተፃፉ ደብዳቤዎች ገቢ የሆኑት ጥር 22/2006 ዓ/ም መሆናቸውን አጥብቆ ተከራክሯል። ይህ ሰበር ሰሚ ችሎት አስቀርቦ የተመለከታቸው ሁሉቱም ደብዳቤዎች ለአመልካች ጽ/ቤት ገቢ የሆኑት ጥር 22 ቀን 2006 ዓ/ም መሆኑን የሚያሳይ ነው። የአሁኑ ተጠሪ ለአመልካች ተላኩ የተባሉ ደብዳቤዎች በ12/11/2005 እና በ20/5/2006 የተፃፉ ስለመሆናቸው ግልጽ ቢሆንም ለአመልካች በተፃፉበት ቀን ገቢ ስለመሆናቸው በተጠሪ በኩል የቀረበ ማረጋገጫ የለም። እንዲህ ከሆነ ደግሞ የአሁኑ ተጠሪ ውሉ እንዲቋረጥ በወቅቱ ጠይቀናል በማለት ያቀረበው ክርክር የህግ መሠረት ያለው ሆኖ አልተገኘም። በመሆኑም የስር ፍርድ ቤቶች ተጠሪ በአመልካች የተጠየቀው የአርቦን ክፍያ የመክፈል ግዴታ የለበትም በማለት የደረሱበት ድምዳሜ የግራ ቀኙ ስምምነት የንግድ ሕጉ መሠረታዊ ይዘትና ዓለማ ያላገናዘበና መሠረታዊ የህግ ስህታት የተፈጸመበት ነው ብለናል።

ተጠሪ በዱቤ ሽፋን ለተሰጠው ተሽከርክሪ መክፈል ያለበት አርቦን መኖሩ ከተረጋገጠ ቀጥሎ መታየት ያለበት የአርቦን መጠኑ ነው። በግራ ቀኙ ስምምነት መሰረት በአመት መከፈል ያለበት የገንዘብ መጠን 38,431.80 መሆኑ አላከራከረም። ተጠሪ ውል ማቋረጡን ያሳወቀው የውል ዘመኑ ከመጀረ ከ11 ወር ከ11 ቀን በኃላ ስለመሆኑ አመልካች ካቀረበው የሰበር አቤቱታ ተረድተናል። ተጠሪ በሰበር ሰሚ ችሎት በሰጠው መልስ በአመልካች የተጠቀሰው ጊዜ ተገቢ አለመሆኑን በመካድ ያቀረበው ክርክር የለም። ተጠሪ የተገለገለበት የ11 ወር ከ11 ቀናት የአርቦን ክፍያ መጠን 36,403.45/ ሰላሳ ስድስት ሺህ አራት መቶ ሶስት ከአርባ አምስት ሳንቲም /መሆኑን አመልካች በሰበር አቤቱታ አመልክቷል። የአሁኑ ተጠሪ በሰበር ችሎት በሰጠው መልስ ከላይ የተገለፀውን መጠን ገንዘብ አለመሆኑን በግልጽ ያቀረበው ክርክር የለም በተጠሪ በኩል በግልጽ ያልተካዳ ፍሬ ጉዳይ እንደታመነ የሚቆጠር ስለመሆኑ የፍ/ብ/ስ/ስ/ሕ/ቁ. 83 እና 235 ያስገነዘቡናል። ከዚህ አንፃር ተጠሪ ውሉን እስከ ተቋረጠበት ጊዜ ድረስ ለተገለገለበት የኢንሹራንስ ጊዜያት አርቦን ተሰልቶ የ11 ወር ከ11 ቀናት ብር 36,403.45 የመክፈል ኃላፊነት አለበት ብለናል። በዚህ ሁሉ ምክንያቶች የስር ፍርድ ቤቶች አመልካች ለተጠሪ በሰጠው የመድን ውል ሽፋን ተጠሪ ለተገለገለበት የኢንሹራንስ ጊዜያት በውሉ መሰረት ተገቢ የአርቦን ክፍያ መክፈል እያለበት ተጠያቂ ሊሆን አይገባም በማለት የሰጡት ውሳኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ስለሆነ ሽረን ተከታዩን ወስነናል።

ው ሳ ኔ

1. የኦሮሚያ ክልል የምዕራብ ወለጋ ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመ/ቁ. 29030 በ19/06/2007 ዓ/ም የሰጠው ብይን የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት በመ/ቁ 205391 በ25/9/2007 ዓ/ም የሰጠው ትዕዛዝ ተሽሯል ። ይፃፍ።
2. ተጠሪ ለተገለገለበት የኢንሹራንስ ጊዜያት አርቦን የመክፈል ኃላፊነት አለበት በማለት ወስነናል። ተጠሪ ለአመልካች ብር 36,403.45 (ሰላሳ ስድስት ሺ አራት መቶ ሶስት ከአርባ አምስት ሳንቲም) ይክፈል ብለናል። ይፃፍ።
3. የዚህ ፍ/ቤት ክርክር ያስከተለው ወጪና ኪሳራ ግራ ቀኙ ይቻቻሉ ብለናል።

መዝገቡ ወደ መ/ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ሩ/ለ